

Захарчук Н.П., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Нецька Л.С., к.ю.н., доцент

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАКТИКА ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

У контексті воєнного стану господарський процес стає особливо важливим, оскільки ефективне його функціонування має вирішальне значення для забезпечення стабільності та функціонування економіки країни. У таких умовах не лише підвищується ризик виникнення конфліктів і суперечок між суб'єктами господарювання, але й зростає необхідність у швидкому й ефективному вирішенні спорів. У зв'язку з цим досвід Верховного Суду стає надзвичайно цінним, оскільки він є вищим судовим органом, який має вирішальний вплив на розвиток юриспруденції та практики судового розгляду господарських справ.

Доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Згідно зі статтею 74 Господарського процесуального кодексу України кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень [1].

За своєю формою докази у господарському процесі поділяються на письмові, речові, електронні, висновки експерта, показання свідків (ст. 73 ГПК). Найбільш актуальним серед наведених видів доказів є електронні докази, а проблеми щодо їх застосування при розгляді господарських справ відображає судова практика. Так, Верховний Суд неодноразово зазначав, що листування шляхом надіслання електронних листів уже давно стало частиною ділових звичаїв в Україні, а здійснення електронної переписки як усталеного звичаю ділового обороту в Україні, що не вимагає договірної врегулювання, визнається цивільним звичаєм за статтею 7 ЦК України (ухвала Верховного Суду від 25.05.2022 у справі № 914/1003/21).

Верховний Суд у постанові від 18.02.2021 у справі № 442/3516/20 надані сторонами скрін-шоти повідомлень з телефону та планшету, роздруківки з Viber фактично визнав належними та допустимими доказами, які досліджені судами у їх сукупності та яким надана належна правова оцінка.

Також Верховний Суд у постанові від 17.04.2020 у справі № 905/2319/17 дійшов висновку, що переписка у Viber, Skype та інших

месенджерах, включно з голосовими повідомленнями та іншим, є належним електронним доказом у судових справах.

У постанові від 29.01.2021 у справі № 922/51/20 Верховний Суд вказав, що подання електронного доказу в паперовій копії саме по собі не робить такий доказ недопустимим. Суд може не взяти до уваги копію (паперову копію) електронного доказу лише у випадку, якщо оригінал електронного доказу не поданий, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (паперової копії) оригіналу. Верховний Суд також звертає увагу на презумпцію цілісності (достовірності) електронних доказів, що означає, що доказ вважається цілісним (достовірним), поки інша сторона цього не спростує.

Особливо важливим фактором для ухвалення судового рішення у справі є відповідність електронних доказів основним чотирьом критеріям: належність, допустимість, достовірність та вірогідність. Інакше такі докази не матимуть відповідного процесуально-правового статусу та не зможуть формувати законну доказову базу.

Допустимими можуть бути лише ті докази, які одержані в установленому законом порядку. Якщо цей порядок порушено, то суд такі докази не бере до уваги (ст. 76 ГПК). Разом з цим, за приписами статті 76 ГПК України належними є докази, на підставі яких можна встановити обставини, які входять в предмет доказування. Суд не бере до розгляду докази, які не стосуються предмета доказування. Предметом доказування є обставини, які підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення. Отже, неналежні докази та недопустимі докази - це різні поняття. Така правова позиція сформована, зокрема, у постанові Верховного Суду від 31.08.2021 у справі № 910/13647/19.

Відповідно до частини першої, другої статті 77 ГПК України обставини, які відповідно до законодавства повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування. Докази, одержані з порушенням закону, судом не приймаються. Отже, недопустимі докази - це докази, які отримані внаслідок порушення закону. Відповідно, тягар доведення недопустимості доказу лежить на особі, яка наполягає на тому, що судом використано недопустимий доказ. Близька за змістом правова позиція викладена у постановках Верховного Суду від 02.03.2021 у справі № 922/2319/20, від 16.02.2021 у справі № 913/502/19, від 13.08.2020 у справі № 916/1168/17, від 16.03.2021 у справі № 905/1232/19.

Достовірними є докази, створені (отримані) за відсутності впливу, спрямованого на формування хибного уявлення про обставини справи, які мають значення для справи (стаття 78 ГПК України). Інакше кажучи, це така властивість доказу, яка відображає відповідність його змісту фактам об'єктивної дійсності. Вірогідність доказів наявна у тому випадку, якщо

докази, надані на підтвердження певної обставини, є більш вірогідними, ніж докази, надані на її спростування (ст. 79 ГПК).

Отже, електронні докази набувають особливого значення в контексті забезпечення швидкості та об'єктивності правосуддя. Практика Верховного Суду України підтверджує, що використання електронних доказів сприяє ефективному збиранню, зберіганню та представленню інформації в судовому процесі. Проте, існують певні виклики та обмеження, які можуть виникати в процесі використання електронних доказів. Наприклад, необхідно враховувати питання щодо захисту приватності та конфіденційності даних, особливо в контексті збирання та обробки особистої інформації. Крім того, важливо забезпечити аутентичність та цілісність електронних доказів, щоб уникнути можливих випадків маніпуляцій або підробки.

Література

1. Господарський процесуальний кодекс України від 06 лист. 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12/conv#n2060>.

2. Уркевич В. Докази і доказування у господарському процесі в умовах воєнного стану у практиці Верховного Суду. *Правовий практикум*, 14 жовт. 2022 року, м. Київ.

3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>.

УДК 347.736(043.2)

Івахненко К.І., здобувачка вищої освіти
другого(магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Нецька Л.С., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ЛІКВІДАЦІ БОРЖНИКА У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО

Банкрутство є однією з найбільш складних і важливих ситуацій у сфері фінансів та права. Воно виникає, коли боржник не може виконати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами, і це може мати серйозні наслідки як для самого боржника, так і для його кредиторів. У таких ситуаціях важлива саме процедура ліквідації боржника, яка регулюється спеціальним законодавством і включає в себе ряд етапів та процесів.

За словами С. Жукова, у судовій практиці майже відсутні випадки відкриття ліквідаційних процедур щодо підприємств, які здійснюють господарську діяльність. Зазвичай повна неплатоспроможність і неплатежі не потребують здійснення господарської діяльності [1, с. 36].

Вибір виду ліквідаційної процедури (добровільна, примусова,